

“Fukara Tatlısı”

Herman Melville'in “Fukara Tatlısı” adlı hikâyesinde şöyle bir bölüm var:

“İnsanların insanlık hakkında ileri sürdüğü saçma sapan fikirler arasında hiçbiri, iyi evlerde oturanların, iyi ısınanların ve iyi beslenenlerin, fakirlerin hakkındaki varsayımları kadar ileri gitmez.”

Düşündürücü, bir bakıma da mahcup edici bir tespit bu.

Hepimiz, doğru olanın kendi hayat tarzımız, kendi bildiklerimizin de hayat ve dünyanın gidişatı hakkında en doğru bilgiler olduğuna, ‘*müesses fikri alem*’ çoğunluğu içinde biri olarak inandığımızda, başkalarının hayatları hakkında aynen Melville'in yazdığı gibi ileri gidebiliyoruz.

Bir arkadaşım, bana bunun aslında farkında olunmayan, o yüzden de anlatılması çok güç bir tür “**küstahlık**” çeşidi olduğunu ve Melville'in hikâyesinde olduğu gibi, belki edebiyatla bu *nahoşluğun* insanlara algılatılabileceğini yazdı.

Ben, izlediğim bazı filmlerin de bunu yapabildiği düşüncesindeyim. Çünkü, insanoğlu kendisinde olmayan, yani ‘**kendi varlığında aşına olmadığı**’ kimi ‘duyguları’ başkalarında da yok sanabiliyor.

Acımak gibi, merhamet gibi, tutkuyla sevmek, yükselmeyi istememek gibi.

Bir film insan ve davranışlarıyla ilgili başka türlü düşünen birine o kanaatinin doğru olmadığını, hatta kendisinde bir ‘*eksiklik*’ olduğunu gösterebilir. Belki, gösterebilir. Gösterir, diyemiyorum. Mesela ben, görme sıkıntısının Emel'in iç dünyasında yarattıklarını hiçbir zaman, bir romanda okuyup, bir filmde görüp hissedebileceğim kadar bilemeyeceğim. Davranışlarındaki gözle görülür günlük güçlükler değil sözünü ettiğim.

Hayatı yönlendiren, insanın her zaman akli sıra akıl ile değerlendirip kaşamayacağı (“*Kafanı kullanan!*” öğüdünü hatırlayın), ‘*insanlık durumları*’ da var hayatta.

Hislerle, duyarlıklarla, vicdanla baş başa kalınan anlar, durumlar.. Tabii olarak var bunlar.

‘Ömür’ denilen şey, ille de en akıllı, en mantıklı, en genel-geçer olan her ne ise, ona göre yaşamak için, el el freninde, göz gerekirse *tüymek* için kapıda, akıl-fikir ise, her gün bir yenisi tedavüle sürülen ‘*yeni yaşam biçimi*’ önerilerinin takibinde ve onlara ayak uydurmak gayretinde *harcanacak* bir şey değil.

Bunu idrakte zorlanan bir zihin, o ‘*duyarlılık*’ dediklerimden de vazgeçmeden, yani akıl ve duyguyla birlikte ya da **kalp akıyla** - üstelik bunu bir felsefe, düstur, plan -program gibi değil, kendiliğinden – sanki bir ‘*yeti*’ gibi yaşayarak da bir hayatın pekalâ geçebileceğini; hayat, kendi otantik seyrinde ve elbette elden geldiğince akıl yordamıyla da, ama insanın çok derin ve çok karmaşık bir duygu dünyası da olduğunu ve kaldı ki bir de ‘*yazgı*’ diye bir şey olduğunu bilerek; bir *varlık* zaman içinde her nereye doğru akacaksa ve o ömür denilen şey her ne kadar sürecekse onun da pekalâ ‘**insanca ve makul bir hayat**’ kabul edilebileceğini anlayamıyor.

Çok kişi Haneke’nin tamamen bunu anlatan filmini (“*Amour*”) seyredemiyor. Seyretse de, içselleştirmesi -izledikleri herhalde kendi yapısından bilmediği bazı hislerle ilgili olduğu için- *mümkün değil*, olan biteni anlamıyor, rahatsız oluyor, sevemiyor.

Çünkü o film bir *mantık* filmi değil.

Ama dikkat: Kahramanları da akılsız değil. İki entelektüel.

Temmuz 2019

